

Screeningundersøkelser for kreft

Hva er screening?

Screening er undersøkelse av mange mennesker for å oppdage tegn på sykdom. Hensikten med screeningundersøkelser er å oppdage kreft eller forstadier til kreft før sykdommen har spredt seg. Da er det en større sjanse for at behandlingen vil lykkes.

Brystscreening (mammografi)

Alle kvinner mellom 50 og 69 år inviteres hvert annet år til røntgenundersøkelse av brystene i regi av det offentlige Mammografiprogrammet. En gjennomsnittlig mammografiundersøkelse tar mellom 10-20 minutter, hvor bildetakingen tar cirka 5 minutter (1).

Når kvinnen har utviklingshemning, er det viktig å kontakte mammografisenteret i forkant for å avtale at de setter av lengre tid til å gjennomføre undersøkelsen.

For mer informasjon om brystscreening: www.kreftregisteret.no/mammografi

Livmorhalscreening

Livmorhalsprogrammet sender ut et brev til alle kvinner mellom 25-69 år, med noen års mellomrom, med en oppfordring/påminning om å ta en livmorhalsprøve eller en HPV-test hos fastlege eller gynekolog. Det er viktig for kvinner å ta en livmorhalsprøve regelmessig, for da kan man oppdage celleforandringer før de utvikler seg til livmorhalskreft (1).

Når kvinner med utviklingshemning mottar et invitasjonsbrev fra Livmorhalsprogrammet, må en undersøke, gjerne sammen med fastlege, om hvordan en kan få tatt en slik prøve mest skånsomt. Har kvinnen aldri hatt sex, og det kan utelukkes at hun har blitt utsatt for et seksuelt overgrep, bør hun ikke ta en slik prøve.

Fra 2022 vil mest sannsynlig kvinner som av ulike grunner ikke kan utføre en livmorhalsprøve hos fastlege eller gynekolog, få tilbud om å ta en hjemmetest (www.kreftforeningen.no). Det kan kanskje bli et godt alternativ for enkelte kvinner med utviklingshemning.

Kvinner som har fått HPV-vaksine skal også ta livmorhalsprøver. Intervaller mellom når det er ønskelig å ta en livmorhalsprøve eller en HPV-test kan variere mellom kommuner i Norge (1).

Det kan være utfordrende å forklare og motivere kvinner med utviklingshemning til å ta en slik prøve. Det er viktig at undersøkelsen ikke vil oppleves som et overgrep.

For mer informasjon om Livmorhalsprogrammet:

<https://www.kreftregisteret.no/screening/livmorhalsprogrammet/>

Tarmscreening

Tarmscreeningstilbudet er ikke tilgjengelig i alle landets kommuner ennå (2021). Men snart vil alle kvinner og menn fra de er 55 til 65 år få tilbud om tarmscreening.

Fra Tarmscreeningsprogrammet vil vi få tilsendt en pakke i posten. Pakken inneholder et prøvesett med en forklaring på hvordan vi skal ta en prøve av egen avføring. Avføringsprøven skal over i et prøveglass som sendes i et returbrev inn til et laboratorium. Etter cirka fire uker kan vi forvente et svar. Ved funn av blod i avføringen blir vi kalt inn til en annen undersøkelse på sykehuset for å finne ut hvorfor det er blod i avføringen. Hvis prøven er fin, vil vi få et nytt prøvesett tilsendt i posten om to år. I løpet av en tiårsperiode, vil vi få tilbud om å teste oss fem ganger, hvis det ikke blir påvist blod i noen av prøvene (1).

For mer informasjon om Tarmscreeningsprogrammet:

<https://www.kreftregisteret.no/screening/Tarmscreening/>

Referanser:

1. www.kreftregisteret.no